

L'apocalipsi catàrtica d'un ens públic:

la construcció de l'agenda mediàtica del tancament
de RTVV a partir de l'argument de portada
en la premsa escrita

Joan Miquel Navarro i Miralles
joannavarromiralles@gmail.com

I. Resum

Aquest article gira al voltant de l'anàlisi de la construcció de l'agenda mediàtica relativa a la crisi final del tancament de l'organisme de Radiotelevisió Valenciana (RTVV). En concret, s'analitzen els arguments de portada que van publicar els onze periòdics generalistes de més difusió al territori valencià durant el període comprés entre el 6 de novembre i el 6 de desembre de 2013. La tasca s'ha fixat un triple objectiu: determinar, quantificar i comparar el grau d'atenció mediàtica sobre la clausura que hi van atorgar els rotatius. S'hi ha aplicat una metodologia basada en l'anàlisi de contingut, de caràcter eminentment quantitativa. L'escrutini del corpus, format per 105 primeres planes d'un total de 341 portades possibles, ha permés posar de manifest el grau d'atenció mediàtica que els mitjans seleccionats van desplegar-hi atenent un doble criteri: la proximitat geogràfica i la línia editorial. Els resultats revelen un contorn mediàtic caracteritzat per dos epicentres excepcionals des del punt de vista del bastiment informatiu. El primer correspon als dies 6, 7 i 8 de novembre, derivat de l'anunci del Consell sobre la decisió irrevocable del tancament de RTVV. El segon, als dies 29 i 30 de novembre, vinculat a la consumació efectiva de la fosa en negre de l'ens públic valencià. Per altra part, l'estudi evidencia la disparitat existent en els diaris escollits quant a la freqüència i la intensitat de la cobertura del succés al llarg del cicle informatiu, els quals arriben a desplegar una exposició mediàtica calculada atenent a diverses estratègies en consonància amb els seus interessos editorials.

Paraules clau: tancament de RTVV, Canal 9, premsa valenciana, anàlisi de contingut, *agenda setting*, anàlisi de portada, cobertura mediàtica.

II. Introducció

El proppassat 10 de juliol de 2018, la Corporació Valenciana de Mitjans de Comunicació iniciava les emissions regulars de la seua plataforma insígnia, *À Punt*. D'aquesta manera, prèvia superació del calendari de proves, la represa de l'activitat televisiva al nostre territori posava punt final al fosc silenci que l'audiovisual valencià arrossegava d'ençà que la fosa en negre de l'extinta RTVV es consumara el 29 de novembre de 2013 a les 12.19 h. Certament, per fi, la societat valenciana gaudeix d'una televisió pròpia incipient, més que necessària. Malgrat tot, en aquest article¹ pretenem centrar-nos

¹ Aquest article s'emmarca en un projecte d'investigació de tesi doctoral que es proposa reflexionar críticament sobre la construcció mediàtica i els discursos sobre la clausura de RTVV

en aquella etapa i en aquell succés infortunat, a hores d'ara, erròniament circumscrit al terreny de la desmemòria col·lectiva: un esdeveniment revulsiu a molts nivells i del qual els diferents mitjans de comunicació audiovisuals i escrits d'arreu se'n van fer bon ressò.

Efectivament, durant aquell mes de novembre de 2013, el País Valencià va esdevenir l'epicentre mediàtic de l'actualitat informativa espanyola a causa de l'anunci del tancament de la televisió pública valenciana per part del Consell d'Alberto Fabra, un fet insòlit i excepcional que no va passar desapercebut per als mitjans de comunicació d'àmbit local, estatal i, fins i tot, més enllà. La notícia i les conseqüències del fet van fer trontollar durant unes setmanes la impavidesa atàvica que usualment, i potser injusta, s'ha atribuït al moll de la societat valenciana. Les circumstàncies contextuals n'eren força propícies: una macrocrisi econòmica intensa, una insatisfacció social i cívica creixent, l'erosió política desmesurada d'un Partit Popular esgotat i assotat per multiplicitat de casos de corrupció i l'allargada ombra del funest accident de metro de València de juliol de 2006, i el teló de fons marcat pel debat transcendent sobre el paper, la viabilitat i el sentit de l'existència de les televisions autonòmiques públiques a l'Estat espanyol, en són bona prova.

Però això no és tot. Per a entendre per què la fi de RTVV va propiciar una de les crisis institucionals i polítiques més reeixides de la història valenciana recent, cal considerar altres factors d'índole, si més no, prosaica. Sens dubte, aquests van fer créixer el grau d'atenció mediàtica del catàrtic fenomen i van anar posant-se de manifest paulatinament al llarg de les poques setmanes en què es va completar el cicle periodístic. Entre d'altres, podem recordar-n'hi les condicions en què el Consell va prendre l'abrupta decisió de clausurar RTVV –incapaç d'assumir el cost econòmic i polític deslliurat de la sentència judicial del TSJCV sobre l'anul·lació de l'ERO als extreballadors de l'ens; la consegüent dimissió i renovació precipitada de càrrecs de responsabilitat i de les poc dissimulades desavinences a la si de les files populars; la desesperada i, en ocasions, histriònica rebel·lió «a la grega» protagonitzada pels empleats i altres agents externs a les dependències de Burjassot; les nombroses errades de procediment, gestió i comunicació vinculades al procés general del tancament, en concret, a l'entrebancada

generats per la premsa escrita amb distribució arreu del territori valencià. El projecte, adscrit al Programa de Doctorat de Comunicació de l'UJI, compta amb la inestimable supervisió dels catedràtics Andreu Casero Ripollés i Vicent Salvador i Liern. En efecte, lluny de tota pretensió solipsista, s'enquadra en el bell mig d'un trànsit bulliciós d'idees i propostes constructives que han considerat l'extinta RTVV com a matèria d'anàlisi, reflexió i debat, directament o indirecta, d'ençà la fosa en negre de l'ens públic valencià el 29 de novembre de 2013 (López-Olano, 2016; López Rico, 2016; Escuder, 2016; Rodríguez i Santonja, 2015). En aquest sentit, el Departament de Ciències de la Comunicació de l'UJI s'ha mostrat particularment actiu en la dilucidació respecte de quin panorama presentava l'espai comunicatiu de l'audiovisual valencià i les vies que calia encetar-hi arran d'aquell esdeveniment infortunat (Marzal i Soler, 2017; Marzal et al., 2016; Marzal et al., 2015).

execució de la fosa en negre de Canal 9, caracteritzada per la sobreexposició dels cossos policials i l'adveniment de l'heroi penedit Paco Telefunken; o ara la incisiva resposta política de l'oposició parlamentària així com d'elements significatius de la societat civil valenciana, àvides de l'anhelat canvi de sigles en el poder després de més de dues dècades de polítiques conservadores.

Per descomptat, en comparació amb la convulsa, incerta i líquida realitat actual, aquesta relació d'accidents referenciats poden ben bé ésser considerats *peccata minuta*, però, per descomptat, no emmarcats en aquell context insòlit. Aquest treball cal encabir-lo, per tant, dins d'eixe perímetre.

III. Objectius

L'objectiu general de l'estudi té un triple propòsit delimitat per una lògica específica que el justifica i que pren sentit en la consecusió afortunada d'un projecte de més volada: dilucidar críticament com es produí la construcció mediàtica sobre l'apocalipsi de l'ens públic valencià. Dit açò, el treball persegueix determinar, quantificar i comparar el grau d'atenció mediàtica que, a partir dels arguments de portada, la premsa escrita generalista amb distribució al País Valencià va efectuar en relació amb el tancament de RTVV. D'aquesta manera, l'anàlisi pretén posar en relleu el grau i la freqüència de les primeres pàgines amb què els diversos rotatius que revisem van bastir el tractament del fenomen.

IV. Material i mètode

Hem seleccionat el corpus d'anàlisi a partir de les portades publicades pels vuit diaris generalistes de pagament que l'any 2013 van tindre més difusió i audiència arreu del País Valencià (AEDE, 2015). Endemés, tot i ésser conscients de l'impacte testimonial, hem considerat incloure-hi els tres periòdics de referència a Catalunya que es distribuïen al territori valencià durant el període. Per tant, doncs, la font d'estudi ha brollat d'onze rotatius, cosa que posa de manifest l'exhaustiva representativitat de la mostra. Més enllà de l'elevat grau de rellevància mediàtica de la tria i, en efecte, de la presumible influència exercida sobre l'opinió pública valenciana, cal entendre la selecció en relació amb un doble clivatge: el geogràfic i l'ideològic.

Pel que fa a l'eix geogràfic, com és ben conegut, la particularitat del context comunicatiu valencià passa pel grau d'adjacència, atés que hi ha periòdics que es generen des del territori i d'altres, d'àmbit estatal, que tenen delegacions valencianes (Parreño, 2015). Així, associat a un primer nivell de proximitat, hem escollit un grup constituït per *Información* [IN], *Meditarráneo* [ME], *Levante-EMV*

[LE] i *Las Provincias* [PO]. D'aquesta manera, conscients de l'estructura provincial de la premsa al País Valencià, entenem coberts els diaris de naturalesa local. En un segon nivell de proximitat, hem agrupat els rotatius d'àmbit estatal amb delegacions o edicions arreu del territori. Els periòdics inclosos en aquest bloc han estat *El País* [PA], *El Mundo* [MU], *ABC* [ABC] i *La Razón* [RA]. Finalment, hem trobat pertinent estudiar el seguiment informatiu de la clausura de RTVV des de la *perspectiva catalana*, representada en la nostra investigació per *La Vanguardia* [VA], *El Periódico de Catalunya* [PE] i *Ara* [AR], rotatius que situem en un tercer nivell de proximitat.

Respecte del vector ideològic –i conscients de la dificultat que, en ocasions, suposa delimitar amb claredat aquest aspecte– la mostra seleccionada cobreix l'espectre politicoeconòmic progressista-conservador i l'eix que contempla la sensibilitat en clau nacional, siga en la seua expressió centralista o perifèrica. Així, de manera simplificada i sempre tenint en compte el període cronològic analitzat, podem agrupar la premsa de tendències més o menys progressistes tant en termes polítics com econòmics. És el cas de LE, PE, IN i PA. D'altres s'ubiquen en un espai basculant, com és el cas d'AR, o d'ideologia politicoeconòmica poc definida, com és ME. Altres cal situar-los en la franja d'un conservadorisme moderat, centrat políticament però amb una marcada inspiració liberal en termes econòmics, com són VA i, ajustadament, MU. Finalment, a l'altre pol de l'espectre s'agrupen els periòdics declaradament conservadors, com és el cas de PO, ABC i RA.

En relació amb el *factor territorial*, cal tindre present que és impossible d'aplicar en termes absoluts en el periodisme imprès generat al territori (Beltran, 2009; Casero, 2008). Per tant, la divisió es polaritza entre la sensibilitat marcadament catalanista dels diaris del Principat –en especial, AR– i la militància espanyolista dels periòdics RA, ABC i, si bé de manera lleugerament temperada, MU. Menció a banda mereix PO, ens antagònic del catalanisme al País Valencià per excel·lència. Malgrat aquest fet innegable, els diaris valencians d'inspiració progressista –com ara LE o PA– han destil·lat, tímidament però usual, més sensibilitat cap al valencianisme, sobretot en la dimensió lingüística i cultural (Xambó, 2010; Martínez, 2010).

La metodologia que s'hi ha emprat s'ha fonamentat en l'anàlisi de contingut quantitatiu (Bardin, 2002; Wimmer i Dominick, 1996; Krippendorff, 1990), la qual, concentrada en la dimensió més arquitectònica de la lògica mediàtica, ha possibilitat efectuar un tractament eminentment empíric i objectiu de l'univers de la mostra. A partir d'aquest, no obstant això, s'ha pogut extraure un volum considerable d'informació que ha permés exposar un seguit d'inferències significatives connectades amb el món abstracte a l'hora d'escometre la discussió sobre les conclusions de l'estudi.

Des d'aquesta tribuna, com ja s'ha suggerit adés, ens proposem aprofundir en l'anàlisi de la construcció de l'agenda dels mitjans seleccionats en relació amb la crisi final de RTVV, és a dir, de la cobertura mediàtica que hi van dedicar. En aquest sentit, la portada constitueix una unitat excepcional d'anàlisi que permet de manera preponderant palesar la freqüència i la prominència amb les quals la premsa escollida va bastir el relat de l'apocalipsi de l'ens públic valencià.

Estudiada gairebé fins a la sacietat des de multiplicitat de perspectives de tota naturalesa acadèmica, la importància de la portada esdevé de màxima notorietat, atés que resulta bàsica per a determinar el grau d'atenció i el tractament que una notícia rep per part d'un rotatiu en concret, canalitza la línia editorial i en condiona l'agenda (López-Rabadán i Casero, 2012). Per altra banda, des del cantó de la recepció, consegüentment, la influència social que exerceix arriba a quotes superlatives, ja que, més enllà de les proeses sintètiques i persuasives que se'n deslliuren, delimita deliberadament i estratègica els camps temàtics sobre els quals l'audiència ha de concentrar l'atenció. En efecte, com si es tractara d'un embolcall de regal o, si més no, un finestral al món, la primera plana posseeix la facultat privilegiada d'atraure poderosament la curiositat del públic i, per tant, en supedita l'interés.

A més, i si deixem de banda els aspectes netament estilístics, la idea de *portada* resulta indissociable de la noció de *tema*. Aquest, des de la perspectiva teòrica de l'*agenda setting* (Aruguete, 2009; McCombs, 2006), es constitueix com l'*input* essencial que perfila l'apreciació que l'audiència –i, per extensió, l'opinió pública– posseeix de la realitat més enllà de tota experiència quotidiana. De fet, des d'aquesta concepció de la comunicació s'entén que l'agenda construïda pels mitjans determina una agenda pública que s'organitza d'acord amb els termes de la primera. Arribats ací, no cal posar de manifest les enormes implicacions que, en termes de salubritat democràtica de les societats, dessua el fet. Sobre aquest punt, tan sols sentenciarem una obvietat que convé tindre present: una realitat silenciada esdevé una realitat que, *de facto*, no existeix.

Comptat i debatut, a fi de poder comptabilitzar adequadament les portades que han considerat RTVV com a tema d'exposició prominent, hem trobat pertinent efectuar una classificació basada en tres subcategories atenint al grau de preeminència en la superfície de la pàgina (Mayoral, 2013; Casero, 2008). Així, les hem agrupades en:

- [PO1] Portada principal. S'ha comptabilitzat en aquesta subcategoria tota entrada preeminent (cartell o escaparata complexa) relativa a l'anunci de la clausura de RTVV, als fets o a les reaccions que s'hi han desencadenat

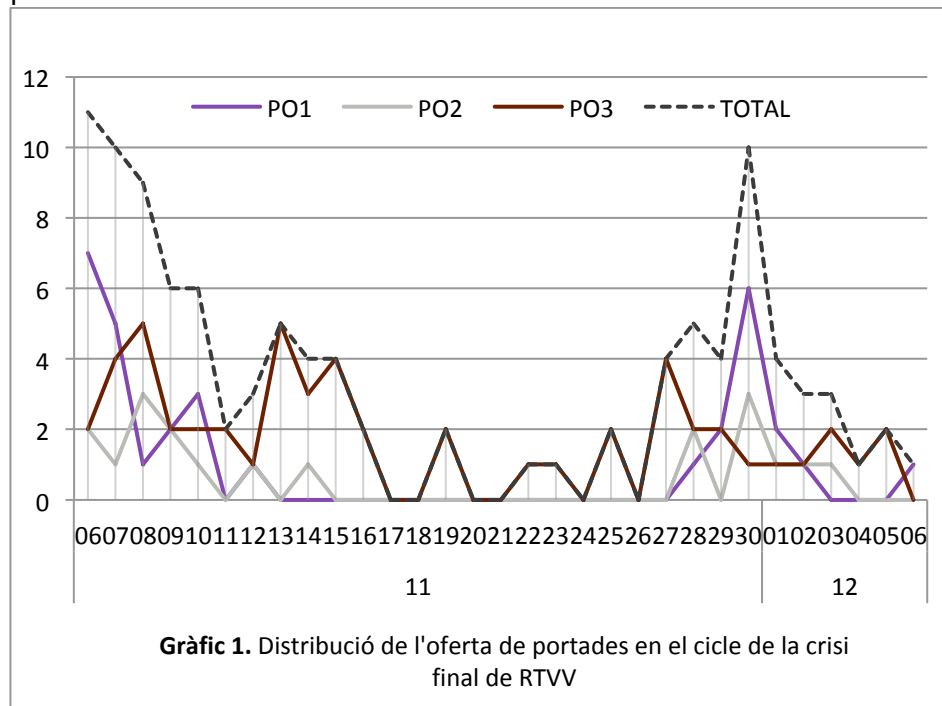
- de manera directa, o bé a qualsevol aspecte *tematitzat* en relació amb l'ens audiovisual valencià.
- [PO2] Portada secundària. Inclou els títols que, sense constituir el motiu principal de portada, destaquen sobre les entrades sumàries per la seua disposició particular o composició diferenciada en la superfície. Se situen en una posició central, sovint acompanyats o reforçats amb fotografia, i tenen una tipografia destacada.
 - [PO3] Portada sumària. Sota aquest ítem s'han englobat totes les entrades sobre les temàtiques adés explicitades però que han estat formulades de manera merament referencial, tant de notícia particular com de titular de l'edició local interior. Formalment es caracteritzen, amb imatges o sense, per la ubicació perifèrica en la pàgina, la mida reduïda en comparació a l'argument principal i una tipografia neutra.

V. Resultats

D'antuvi, l'anàlisi de la cobertura mediàtica a partir de les portades de la premsa permet estructurar el cicle informatiu sobre la crisi final de RTVV en quatre estadis ben diferenciats, dels quals convindrà explicitar, si més no, de manera succinta els fets concrets per poder copsar-lo adequadament. En primer lloc, una primera fase caracteritzada per un prominent impacte informatiu. Consta de quatre dies, del 6 al 9 de novembre, i hi aglutina esdeveniments nuclears de superlatiu xoc informatiu: la declaració del nul·litat de l'ERO; l'anunci del tancament de RTVV; la dimissió de la directora general de l'ens públic, Rosa Vidal, i el seu equip; la díscola autogestió dels treballadors de Burjassot, i el nomenament d'Ernesto Moreno com a nou responsable de l'entitat, i, en última instància, liquidador *de facto*. Tot seguit, continua una segona etapa de cicle que es perfila com un extens altiplà definit per la reacció institucional, política i social, que cal delimitar en el període comprés entre els dies 10 i 29 de novembre. El tercer estadi es redueix concentradament i climàtica al dia 30 de novembre, moment en què, fent-se ressò de les esponeroses quotes de dramatisme de la jornada anterior, els rotatius van relatar en detall tot allò que va ocórrer durant el procés de desconexió de les emissions de RTVV. I, finalment, una darrera fase que dura sis dies, del dia 1 al 6 de desembre. En aquesta, assistim a la fi del cicle informatiu sobre la crisi final de RTVV, tot i que el relat informatiu sobre la liquidació definitiva de l'ens audiovisual valencià s'allargarà fins l'extinció definitiva de la corporació. Malgrat que el tall de les emissions ja s'havia fet efectiu i que el procés de liquidació de l'empresa entrà en la via de la rutina administrativa i institucional, aquest estadi encara

va concentrar una elevada atenció periodística perquè s'obrí una segona tanda de reaccions institucionals, polítiques i socials vinculades a la clausura de l'entitat pública. A més, es va produir un seguit d'incidents conflictius inesperats que van reactivar el tòpic de la crisi en l'escenari de l'actualitat informativa: les campanyes d'assetjament d'alguns extreballadors contra la figura d'Alberto Fabra.

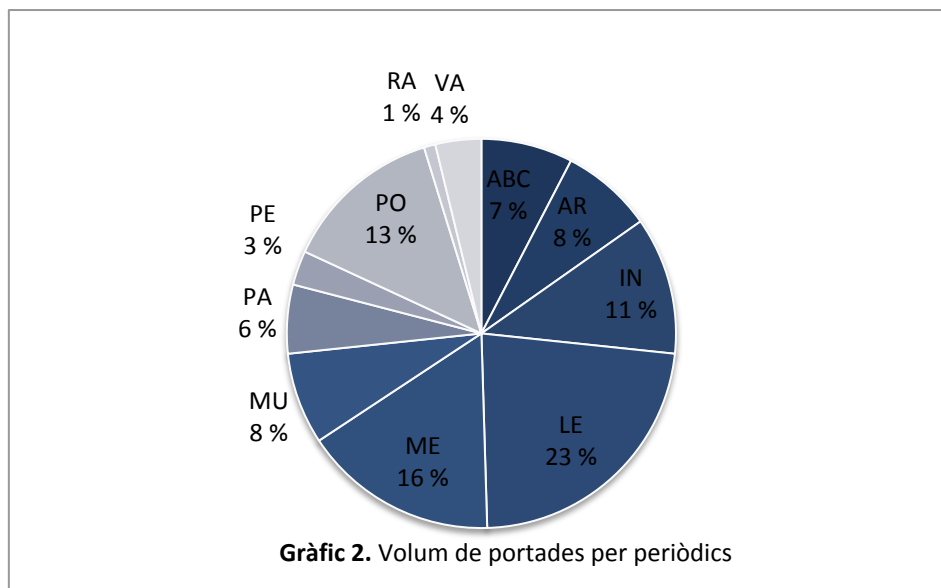
Arribats ací, procedirem a exposar les dades relatives al tractament de RTVV com a argument de portada a fi de perfilar-ne l'estructura i el volum del cycle informatiu. El nombre de primeres pàgines que, en qualsevol de les seues dimensions, recullen l'argument RTVV sumen un total de 105 de les 341 possibles. És a dir, el 30,79 % del conjunt, amb una considerable ràtio de 3,38 portades diàries. D'aquestes, 32 han estat catalogades com a principals [PO1], que representen el 30,47 % de la totalitat de portades potencials; 19 com a [PO2], equivalents al 18,09 % del total publicades, i, finalment, la quantitat de sumàries [PO3] ha ascendit a 54, que corresponen al 51,42 % de la totalitat. Aquestes dades demostren que el tractament del tema d'anàlisi en la primera plana ha estat prominent, amb un predomini significatiu de les [PO3]. De fet, dels 31 dies que dura el cycle sotmés a estudi, el 80,64 % de les jornades recullen el tòpic en algun dels seus vessants temàtics. Els sis dies en què no apareix en cap dels rotatius s'ubiquen en l'altiplà existent entre els dos moments climàtics del període informatiu, marcat bàsicament pel seguiment rutinari de la gestió del procés de tancament de l'ens públic.

La distribució de les portades en el cicle considerat es concentra fonamentalment en els dos moments cúspides d'impacte mediàtic, és a dir, l'anunci del Consell de procedir a la clausura de l'ens i la fosa en negre efectiva de l'audiovisual, els quals aglutinen el 43,81 % del total de les primeres planes publicades. Pel que fa a la rellevància, les [PO1] i [PO2] també predominen en els punts climàtics, amb el 65,63 % i el 57,9 % del seu rang, respectivament. Per la seua banda, les [PO3] mantenen la vigència informativa de la crisi en el dilatat atiplà de l'estadi de reacció, i concentren asimètricament el 61,11 % del seu rang.

Si atenem a l'oferta de portades per rotatius, les dades demostren que la distribució n'és desigual. Aquest fet és del tot significatiu, ja que permet determinar el nivell de notorietat que cadascun dels periòdics atorga a la crisi en la construcció de la seua agenda mediàtica. En aquesta, com ja hem explicat adés, la portada se situa en la cúspide de l'escalafó de la visibilitat informativa.

Una vegada efectuada la quantificació, s'ha pogut establir la diferència existent entre l'esponerós seguiment de la premsa local i la resta de rotatius. De fet, els diaris de primera proximitat concentren el 63,81 % del total de les portades publicades, cosa que posa de manifest que per a aquests l'esdeveniment és d'una importància de primer ordre. D'entre ells, LE sobresurt amb escreix amb una oferta de 24 portades que inclouen la crisi final de RTVV –o temes que s'hi relacionen– equivalents al 22,86 % de la totalitat. Li segueixen ME, amb 17 i el 16,19 %; PO, amb 14 portades, que representen el 13,33 % del conjunt, i IN, amb 12 primeres pàgines i l'11,43 % del total publicat.

Per altra banda, es localitza un segon grup heterogeni de diaris que reserven equitativament un nombre considerable de portades a

l'argument de RTVV. Es tracta d'ABC, MU i AR, que aporten cadascun vuit primeres pàgines al conjunt equivalents al 22,86 % del total. En altres paraules, tantes com les que hi reserva LE. Com podem observar-hi, els dos primers pertanyen a la premsa d'àmbit estatal, mentre que AR s'inclou en els rotatius de tercer nivell de proximitat. A pesar de la distància mediàtica, es corrobora l'alt interès que suscita la crisi valenciana en el diari català.

Finalment, es localitza la premsa que menys rellevància confereix a l'esdeveniment atípic; representa el 13,33 % del volum. Una lectura detinguda permet adonar-nos que el sumatori de PA, amb sis primeres planes, i RA, amb tan sols una, se situa per davall del segon grup. El mateix ocorre si se sumen les quatre portades de VA i les tres de PE. El fet significatiu es concreta en la circumstància que els dos primers pertanyen al sistema comunicatiu valencià, mentre que els dos segons s'adscriuen en el tercer nivell de proximitat. En tot cas, el volum de portades generades per aquesta darrera agrupació se situa a vora deu punts percentuals de les primeres pàgines que hi dedica LE en solitari.

En definitiva, a partir de l'anàlisi d'aquest factor, es demostra empíricament l'enorme rellevància que els periòdics del primer nivell de proximitat atorguen a la crisi final de RTVV, especialment LE. L'interès dels diaris d'àmbit estatal és irregular, ja que ABC i MU hi dediquen més atenció que PA i, de manera cridanera, RA, que redueix la inclusió de la crisi de RTVV en portada a nivell d'anècdota. Finalment, sobretot si es compara amb la premsa d'àmbit estatal, s'hi aprecia que els rotatius del Principat atorguen un grau de notorietat significatiu als esdeveniments ocorreguts.

VI. Discussió i conclusions

El cicle informatiu analitzat en aquest article, és a dir, el període comprés entre el moment en què el Consell de la Generalitat anuncia el propòsit de procedir al tancament de RTVV i el tall efectiu de les emissions de l'ens públic valencià, va esdevindre un succés atípic en termes mediàtics, en ocasions força espectacularitzat, del qual es van fer notable ressò els diferents rotatius generalistes amb distribució al territori valencià. Els motius, directes i indirectes, que expliquen la clausura, les reaccions manifestades pels diferents agents actius en les arenes política, institucional i cívica, així com les profundes implicacions econòmiques, socials, culturals i simbòliques que s'hi deslliuraven ens duen a considerar l'apocalipsi de RTVV, almenys en la seua dimensió tangible, com una crisi de naturalesa política. Des de la perspectiva periodística, en conseqüència, la construcció mediàtica de l'esdeveniment ha seguit les pautes de la lògica habitual de la professió a l'hora d'abordar aquesta tipologia de fenòmens (Casero, 2008: 132-146).

En aquest sentit, l'exposició de les dades analitzades posa de manifest el grau extraordinari de seguiment informatiu que va suscitar el cicle. La cobertura mediàtica es concentra en dos moments periodísticament explosius: un primer estadi d'impacte, el detonant del qual és l'anunci de tancament de l'ens, en què es concatenen, a més, esdeveniments del tot inesperats que es mantenen vigorosament en el punt de mira mediàtic durant quatre dies, i un segon estadi climàtic, centrat exclusivament en el dia del tall efectiu de les emissions de la corporació, que es perfila com el zenit del cicle i es defineix verticalment per una prominent condensació informativa. Entre ambdós episodis hi ha un altil·là dilatat de relativa estabilitat periodística, no absent de certa rutina, però en la qual es fa palesa la pugna entre els discursos dels actors polítics i els professionals de la informació per configurar la realitat i influir en l'opinió pública. Finalment, el darrer estadi, lluny d'ajustar-se a l'estructura usual dels esdeveniments anòmals, manté altes dosis d'atenció i allarga *a minore* la cloenda del cicle –tot i que no la resolució de la problemàtica de fons, la qual s'estendrà al llarg dels mesos posteriors.

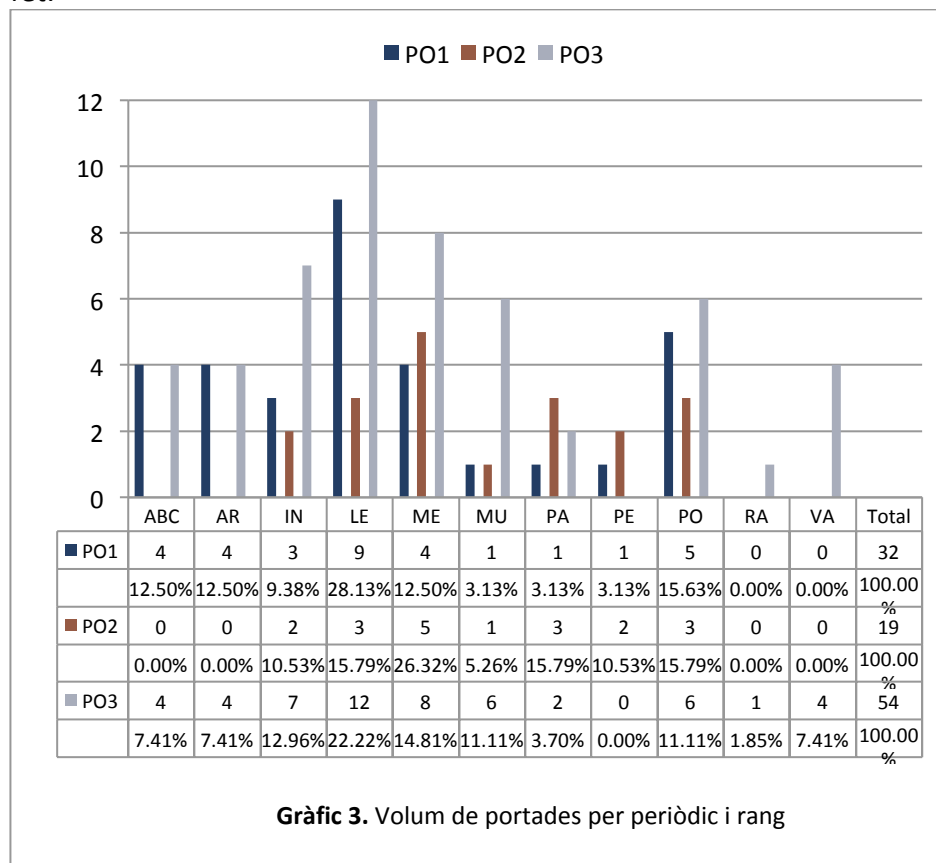
Així mateix, hi destaca el grau elevat d'atenció informativa dels rotatius d'àmbit local per sobre de la resta i dels de línia ideològica d'orientació progressista o moderada sobre els de línia conservadora, la qual cosa s'explica a partir del fet que l'epicentre mediàtic se situa en terres valencianes i que els mitjans més crítics amb el Govern aprofiten qualsevol bri noticable que permeti estimular el descontent polític i social envers la gestió i les polítiques del PP.

Una altra de les conclusions a què s'arriba és que, a pesar de la distància mediàtica existent, el fenomen del tancament de RTVV s'observa amb interès notable pels rotatius publicats en comparació percentual als d'àmbit estatal, especialment respecte dels marcadament conservadors. No debades, a causa de les múltiples similituds i filiacions existents, des de Catalunya aquest interès es cospa des de la pròpia projecció mediàtica, política i social.

Finalment, connectada amb aquesta línia, s'hi ha apreciat més cobertura mediàtica dels rotatius sensibles a la territorialitat –o singularitat perifèrica– i a la pluralitat lingüística i cultural dels pobles que conformen l'Estat espanyol. I és que, en efecte, RTVV és erigit a categoria de símbol quant a la noció d'autogovern. Esdevé un element clau des de la perspectiva de la descentralització de l'Estat, no tan sols en la dimensió d'ens autònom i autogestionat, sinó també com a plataforma indispensable per a avançar en la vertebració sociocultural del territori i en la difusió i dignificació de la llengua pròpia.

En definitiva, concloem que la crisi final de RTVV catalitza climàticament la frustració política, econòmica i social derivades

d'unes pràctiques executives concretes allunyades de l'interés comú i contraproductes en el context de la macrocrisi econòmica. En aquest sentit, esdevé una mena de catarsi reflex d'una problemàtica sociopolítica, potser arrossegada des dels orígens de l'ens. Entenem, en conseqüència, que la solcida de l'entitat catalitza el *savoir faire* d'un temps i d'un país. D'un país, potser, que mai no s'hauria d'haver fet.

Respecte de l'eix ideològic, els periòdics de tendència progressista aglutinen el 50,47 % del total de les portades, mentre que els situats al centre del ventall concentren el 27,62 % i els conservadors, el 21,9 %. Aquestes xifres evidencien la diferència existent en el grau d'atenció en portada entre els pols ideològicament oposats, ja que el bloc del rotatiu progressistes avantatja en vora 29 punts percentuals al dels conservadors. Dit d'altra manera, davant de la problemàtica que políticament i social suscita la crisi final de RTVV, els primers espremen qualsevol esdeveniment per mantindre el tòpic central en l'agenda mediàtica, cosa que, conscients del desgast polític a què s'exposa l'executiu de Fabra i deixant qüestions discursives a banda, tendeixen a bandejar els segons.

Això no obstant, una lectura centrada en el rang de prominència dels titulars en la primera plana permet efectuar un altre tipus de balanç. En primer lloc, tot i que no ho considerarem en termes

absoluts, sí que convé advertir que en aquest punt el disseny de cadascun dels periòdics pot arribar a tindre un paper significatiu, ja que el nombre d'entrades en una portada varia sensiblement d'un rotatiu a un altre. El cas més extrem el trobaríem en ABC, la primera plana del qual, amb una mitjana de quatre o cinc entrades, no abunda en titulacions sumàries. D'aquesta circumstància s'arriba a la conclusió que en el cas del diari insígnia de Vocento, el marge de selecció de les notícies de portada és força limitat. A l'altre extrem se situarien periòdics com LE o ME, que alberguen entorn de deu titulars, cosa que facilita la inclusió d'una esponerosa multiplicitat de temes com a argument de primera plana. Des d'un punt de vista estratègic, aquest fet facilita la inclusió del tema en l'agenda mediàtica dels rotatius.

Quant a la distribució tipològica de les portades, hi destaca la prominència quantitativa de les sumàries [PO3], que copen el 51,4 % del total, seguides de les [PO1], que acaparen el 30,47 %, i, en un grau molt inferior, les [PO2], que aglutinen el 18,09 % de les entrades de portada. Com ja hem suggerit adés, aquest fet s'explica per les possibilitats del disseny, però també per la dilatació temporal del cicle. De fet, els rotatius que brinden més oferta sumària són aquells que degotegen la presència de la crisi en primera plana durant l'estadi informativament menys impactant, és a dir, l'altiplà del període informatiu. Per altra banda, a més, coincideixen amb els diaris locals, la qual cosa fa augmentar considerablement la inclusió del tòpic en portada en relació amb els altres mitjans.

Una lectura detallada dels diaris atenent aquesta variable permet constatar certa variació respecte de les proporcions globals. Si ens centrem en les [PO1], les de rang de més visibilitat informativa, no ens interessa tant el fet que els rotatius locals augmenten lleugerament el percentatge total fins un 65,63 % com l'increment experimentat per ABC i AR, que arriben a aglutinar el 12,50 % del conjunt de les [PO1] respectivament. Això fa que se situen al nivell de ME i superen, fins i tot, un rotatiu sensible a la crisi com IN, que representa el 9,38 %. També és remarcables el decreixement de PA i MU, que, juntament amb PE, tan sols hi dediquen un titular principal. Per la seua banda, VA i RA desapareixen del quadre. La interpretació comuna d'aquests cinc casos és que el tema de la crisi del final de RTVV no ha estat un esdeveniment prioritari en la construcció de les seues respectives agendes.

En relació amb les [PO2], a penes n'hi ha dades significatives, llevat que concentra l'índex menor dels tres rangs, de l'esmentat degoteig dels diaris de primera proximitat i de la inclusió significativa de PA i PE. Les sumàries, per la seua part, es distribueixen de manera més equitativa, per bé que sempre des de la primàcia inapel·lable dels periòdics locals.

VII. Bibliografia

- AEDE. 2015. *El libro blanco de la prensa 2015*. Madrid: AEDE.
- Aruguete, Natalia. 2009. «Estableciendo la agenda. Los orígenes y la evolución de la teoría de la Agenda Setting». *Ecos de la Comunicación* 2: 11-38.
- Bardin, Laurence. 2002. *Análisis de contenido*. Madrid: Akal.
- Beltran, Alfons. 2009. «La sociedad valenciana y los medios de comunicación». *Zeitschrift für Katalanistik* 22: 315-328.
- Berger, Peter i Thomas Luckman. 1996. *La construcció social de la realitat. Un tractat de sociologia del coneixement*. Barcelona: Herder.
- Borrat, Héctor. 1989. *El periódico, actor político*. Barcelona: Gustavo Gili.
- Casero-Ripollés, Andreu. 2003. «Discurso periodístico y conflicto político: la construcción de lo excepcional en los *mass media*». *Trípodos extra*: 277-286.
- . 2006. «La crisis política como fenómeno comunicativo: la emergencia del *caso crítico*». *Sphera Publica* 6: 179-192.
- . 2008. *La construcción mediática de las crisis políticas*. Madrid: Fragua.
- Climent, Vicente. 2016. *Los últimos días de la primera RTVV*. València: Simuria/Divalentis.
- Col·lectiu Ricard Blasco. 2014. *Reset RTVV. Per unes polítiques de comunicació al servei de la societat*. Benicarló: Onada Edicions.
- Gifreu, Josep. 2014. *El català a l'espai de comunicació. El procés de normalització de la llengua als mitjans (1976-2013)*. Barcelona: UAB, UJI, UPF i UV, Aldea Global.
- Gomis, Llorenç. 1989. *Teoria dels gèneres periodístics*. Barcelona: CIC-Generalitat de Catalunya.
- . 1991. *Teoría del periodismo. Cómo se forma el presente*. Barcelona: Paidós.
- Iguarta, Juan José i María Luisa Humanes. 2004. *Teoría e investigación en comunicación social*. Madrid: Editorial Síntesis.
- Krippendorff, Klaus. 1990. *Metodología de análisis de contenido. Teoría y práctica*. Buenos Aires-Barcelona: Paidós.
- López García, Guillermo, ed. 2010. *El ecosistema comunicativo valenciano: Características y tendencias de fondo*. València: Tirant lo Blanch.

- López Jordán, Jesús. 2013. «¿Son necesarias las televisiones públicas en España? Un debate adulterado». *AdComunica. Revista Científica de Estrategias, Tendencias e Innovación en Comunicación* 6: 233-237.
- López Rico, Carmen. 2016. *El principio del fin de las televisiones públicas. La deriva de Canal 9*. La Laguna: Latina.
- López-Rabadán, Pablo i Andreu Casero. 2012. «La evolución de la agenda mediática española (1980-2010). Un análisis longitudinal de la portada de la prensa de referencia». *Revista Latina de Comunicación Social* 67: 470-493.
- . 2010. «Nuevas teorías para el estudio del framing periodístico. La noción de estrategia de encuadre». *Estudios sobre el mensaje periodístico* 16: 235-258.
- Martínez, Francesc. 2010. «La informació de proximitat del País Valencià en l'àmbit dels territoris de llengua catalana». *Arxius* 23: 37-58.
- Marzal, Javier, Jessica Izquierdo Castillo i Andreu Casero-Ripollés, ed. 2015. *La crisis de la televisión pública. El caso de RTVV y los retos de una Nueva Gobernanza*. Barcelona: UAB, UJI, UPF i UV, Aldea Global.
- Marzal, Javier, Pablo López Rabadán i Jessica Izquierdo Castillo. 2016. *Los medios de comunicación públicos de proximidad en Europa. RTVV y la crisis de las televisiones públicas*. València: Editorial Tirant Lo Blanch.
- Marzal, Javier i María Soler. 2017. «El impacto del cierre de RTVV en la prensa española y valenciana Algunas reflexiones sobre la inmadurez del sistema comunicativo valenciano». En *Los medios de comunicación públicos de proximidad en Europa. RTVV y la crisis de las televisiones públicas*, editat per Javier Marzal, Pablo López Rabadán i Jessica Izquierdo Castillo, 273-303. València: Tirant Lo Blanch.
- Mayoral, Javier. 2013. *Redacción periodística. Medios, géneros y formatos*. Madrid: Síntesis.
- McCombs, Maxwell. 2006. *Estableciendo la agenda. El impacto de los medios en la opinión pública y en el conocimiento*. Barcelona: Paidós Comunicación.
- Parreño, Mònica. 2015. *El camp periodístic valencià. L'estructura mediàtica i la pràctica dels periodistes*. Barcelona: Aldea Global.
- Reig, Ramón. 2011. *Los dueños del periodismo. Claves de la estructura mediática mundial y de España*. Barcelona: Gedisa Editorial.

- Requena, Pura. 2015. *12:19. Manipulació, saqueig i mort de RTVV*. València: Drassana.
- Rodrigo Alsina, Miquel. 2001. *Teorías de la comunicación. Ámbitos, métodos y perspectivas*. Barcelona: UAB, UJI, UPF i UV, Aldea Global.
- Rodríguez i Santonja, Josep. 2015. *Present, passat i futur de RTVV*. València: Uno y Cero Ediciones.
- Serrano, Pascual. 2010. *Traficantes de información. La historia oculta de los grupos de comunicación españoles*. Madrid: Akal.
- Wimmer, Roger i Joseph Dominick. 1996. *La investigación científica de los medios de comunicación. Una introducción a sus métodos*. Madrid: Casa Editorial.
- Xambó, Rafael. 2010. «Els mitjans de comunicació al País Valencià». *Arxius de Ciències Socials* 23: 3-16.
- . 2013. «Radiotelevisió valenciana: de l'esperança a la manipulació i el saqueig». *L'Espill* 43: 88-97.
- Zallo, Ramón. 2015. «Razones e implicaciones del cierre de radiotelevisión valenciana: pensar el futuro». En *La crisis de la televisión pública. El caso de RTVV y los retos de una nueva gobernanza*, editat per Javier Marzal, Jessica Izquierdo Castillo i Andreu Casero-Ripollés, 95-111. Barcelona: UPF, UPF, UAB, UJI i UV, Aldea Global.

